

חרם מחרסי אדמה מצד העפר שבו, ומן המים שבו נעשה עלול לקבל טומאה, כי המשקין עלולין הן לקבל טומאה להיותן תחילה. על כן והשקה את הסוטה מתוך כלי חרם. והנה האדם מצד שנעשה מהעפר היה ראוי להיות במבע נכנע, נפשו כעפר לכל. אמנם מצד המים שבאים מלמעלה ונובעים ומתפשטים, נתלבש בקנאה ותאוה וכבוד שהוציאו אדם קדמא מהעולם. זהו סוד שהמשקים עלולים לקבל טומאה.

ח. במסכת שבת פרק המצניע (צה ב) חושב רבא חמשה מיני טהרה בכלי חרם, א' ניקב כמוציא משקה. ב', ככונס משקה. ג', כשורש קמן. ד', כוית. ה', כרימון. והנה האדם גברא להיות כלי לקבל השכינה, ואז היה כלי שרת כלי קודש, ועתה נעשה כלי חרם, ואין לו טהרה אלא בשבירה, כמו שנאמר (תהלים נא, יט) 'לב נשבר ונדכה אלהים לא תבוז'. א' כמוציא משקה, להוציא המשקים העלולים לקבל טומאה, וזהו בחינת סור מרע. ב', ככונס משקה, בחינת ועשה טוב, היינו המשקים המהורים יכנסו, ועליהם כתיב (יחזקאל לו, כה) 'וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם'. ג' כשורש קמן, זהו מצד העפר שבו, אשר גורם החומריות והגסות והעביות. מכל מקום יש בחומר העפר רוחניות שהוא שרשו ועיקרו, וזוהו בא כח הצמיחה, שהשורש בארץ וממנו נתגדל למעלה, כן יש בחומר האדם כח החומר ומרכזו ושורשו, זהו שרמו כשורש קמן. והנה בחומר יש שורש קמן, בערך שורש הגשמה שהיא שורש גדול, וכענין שקראו רבותינו ז"ל (סוכה כח א) הויות דאביי ורבא דבר קמן לגד מעשה מרכבה שהיא דבר גדול. כי הויות דאביי ורבא הם התלמוד בפעולת המעשים אשר יעשה האדם אותם בגשמיית. ומעשה מרכבה הם הרוחניות. והנה הם שתי מדרגות גדולות, תלמוד ומעשה, וכבר פלפלו רבותינו ז"ל (קדושין ט ב) אם תלמוד גדול או מעשה גדול. ותלמוד הוא כוית, כמו שכתב הזהר" בפרשת תצוה (ע"שמן זית זך כתיב) (שמות כו, כ), על התורה שהיא מאירה כמו שהשמן זית מאיר. אמנם היא מתשת כחה של אדם (סנהדרין כו ב), וכתיב ומורור כוית. כרמון הוא המעשים, כמו שאמרו (עירובין יט א) מלאין מצות כרמון. הרי רמז חמש שכירות בכלי חרם לטהרתו, ואז ממשיך חמש מדרגות של הגשמה, דהיינו נפש, רוח, נשמה, חיה, יחידה (בראשית רבה פ"ד ס"ט). אשר על חמש מדרגות הנוכחים לעיל רמזו רבותינו ז"ל בפרק קמא דברכות (י א) בחמשה דברים דומה הגשמה להקדוש ברוך הוא כו', ואין כאן מקומו להאריך בזה.

ט. ואמר (במדבר ה, טו) 'מנחת קנאת [הוא מנחת זכרון] מזכרת עון', רצה לומר, מזכיר עון הראשון של

ואמרו 'למעל מעל', רבותינו ז"ל (ברכות לה א) אמרו, כל הנהגה מעולם הזה בלא ברכה, כאילו מעל בקדשי שמים, וכן אדם הראשון היה מועל, כי פרי שאכל היה מקדשי שמים והיה בלא ברכה. וסוד הענין, הנה העולם נברא בבי"ת 'ברכה', כמו שאמרו במדרש (בראשית רבה פ"א ס"ו) התחיל בבי"ת 'בראשית' (בראשית א, א) כך היא ברכה. וכשהלך אחר עצת הנחש הארור אז נתקלל, ונתקלקל העולם, וזה היה כשמעל, על כן הנהגה בלא ברכה מעל.

אוצר החכמה

ז. והנה אמרו רבותינו ז"ל (שבת קמא א) בא נחש על חוה והטיל בה זומא. ועל זה נסמך אחר כך פרשת סוטה. 'ועבר עליו רוח קנאה' (במדבר ה, יד), כבר כתבתי (אות ה) מענין רוח, ו'רוח קנאה' היא רוח הטומאה מצד הנחש שהיה באדם כשראה אותו משמש עם חוה. וכבר כתבו המקובלים (ריקנצי פרשת בראשית, דף כ"ה ע"ב) שהפרוד שנעשה למטה על ידי הנחש מכח שבא עליה נחש, נעשה גם כביכול בזיווג של מעלה, סוד ד"ו פרצופין קיצוץ. זה שאמר (שם שם, יב) 'איש איש כי תשמה אשתו ומעלה בו מעל'. כבר פירשתי לעיל (אות ו) ענין 'מעל'. ואמר 'איש איש' שני פעמים, וכתב רש"י (שם) על פי רבותינו ז"ל (תנחומא, נשא ה) ללמוד שמועלת בשמים, באיש מלחמה שלמעלה ואישה מלמטה. וסוד הענין כמו שכתבתי, כי גרמה פירוד בין הדברים שלמעלה, כי נכנס הקליפה במקום קודש, וכמו שכתבו המקובלים על: בא נחש על חוה והטיל בה זומא, רמזו על חוה שלמעלה. וכבר כתב הפרדס (שער כ"ה פ"ו) שלמעלה חלילה אין הדברים כפשטן שנכנס הטומאה אל הקודש פנימה, אלא הענין הוא קול קמרוג הקליפות נשמע למעלה. והדין אמת ברוך הוא צריך לעשות דין אמת, והקדוש ברוך הוא חפץ חסד הוא ולהטיב לוולתו, אבל מכת הקמרוג צריך לעמוד מכסא רחמים לכסא דין, ומונע השפע הטוב הראוי להיות נשפע להדברים בו, ונשפע אל החצונים. ודבר זה נקרא כניסת הקליפה בתוך הקדושה, והארכת בזה בהקדמה שלי תולדות אדם (ח"א, אות רלא). זהו סוד 'ועבר עליו רוח קנאה וגו' והוא נטמאה או עבר עליו רוח קנאה וגו' והיא לא נטמאה, וכביכול מדבר מחוה של מעלה שנכנסת שם הקליפה בטומאה, זהו 'הוא נטמאה'. אבל באמת 'היא לא נטמאה', כי אין כניסה ממש חס ושלוש כדפירשתי.

והנה משיבי הכהן אותה בשבועת האלה, כי הם לקללה ולא לברכה, והקללה מצד ארור הנחש. והיה לוקח הכהן מים בכלי חרם, ומן העפר אשר בקרקע המשכן. כן היתה יצירתו של אדם, היה עפר מהאדמה ממקום מובח האדמה (בראשית רבה פ"ד ס"ח) ואחר כך אד יעלה להשקות ונעשה מעפר ומים. וכשקילקל וחמא נעשה כלי חרם, כי הוא

יד רמ"ה

ומצינו עוד בדברי חכמינו ז"ל דשמן זית קאי על אור התורה. בברכות נו א, הרואה שמן זית בחלום יצפה למאור תורה, שנאמר 'ויקחו אליך שמן זית'. ועיין בהוריות יג ב, דהרגיל בשמן זית משיב את הלימוד שנשתכח ממנו עיי"ש. ועיין בזהר ח"ג דף רמ"ז ע"א עה"פ 'כלולה בשמן כתיב'.

זי לא נמצא מזה דבר לא בפרשת תצוה ולא במקום אחר. ברם נראה דכוונת רבינו להא דאיתא בשמות רבה פל"ו ס"ג ששם נדרש קרא 'דשמן זית זך' וכן קרא 'זית רענן' וגו' (ירמיה יא, טז) על דברי תורה שמאירין לאדם בשעה שעוסק בהן. ועיין בפירוש מהר"ז ז"ל שם.